



# Programma van Eisen

|                                                                                |                                                                                                                                                 |            |        |
|--------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|--------|
| <b>Locatie</b>                                                                 | Ginnekenstraat 30-32 te Breda                                                                                                                   |            |        |
| <b>Projectnaam</b>                                                             | Ginnekenstraat 30-32 Breda                                                                                                                      |            |        |
| <b>Plaats binnen archeologisch proces:</b>                                     |                                                                                                                                                 |            |        |
| 0 IVO – Proefsleuven (IVO-P)                                                   |                                                                                                                                                 |            |        |
| 0 IVO – Overig (IVO-O)                                                         |                                                                                                                                                 |            |        |
| 0 Opgraving                                                                    |                                                                                                                                                 |            |        |
| X IVO-P variant archeologische begeleiding (met evt. doorstart naar opgraving) |                                                                                                                                                 |            |        |
| 0 Opgraving variant archeologische begeleiding                                 |                                                                                                                                                 |            |        |
| <b>Opsteller</b>                                                               | Naam, adres, telefoon, e-mail                                                                                                                   | datum      | paraaf |
| Auteur<br>(senior KNA-archeoloog)                                              | T.A. Spitzers<br>Laagland Archeologie<br>Cobbingstraat 27, 7631 DA Ootmarsum<br>Tel. 06 17000848<br>Thomas.spitzers@laaglandarcheologie.nl      | 15-11-2017 |        |
| controle/goedkeuring<br>(Senior KNA-archeoloog)                                | J.A.M. Oude Rengerink<br>Cobbingstraat 27, 7631 DA Ootmarsum<br>Tel. 06 49 88 34 03<br>Hans.ouderengerink@laaglandarcheologie.nl                | 15-11-2017 |        |
| <b>Opdrachtgever</b>                                                           | Naam, adres, telefoon, e-mail                                                                                                                   | datum      | paraaf |
|                                                                                | VOCUS architecten bna<br>Dhr. Ing. R.E. Brink<br>Bussummergrindweg 1C,<br>1406 NZ Bussum<br>Tel 035 698 91 35 / 06 41 52 1004<br>brink@vocus.nl |            |        |
| <b>Goedkeuring bevoegde overheid</b>                                           |                                                                                                                                                 |            |        |
|                                                                                | Naam, adres, telefoon, e-mail                                                                                                                   | datum      | paraaf |
| X Gemeente                                                                     | Gemeente Breda                                                                                                                                  |            |        |
| 0 Provincie                                                                    | Bureau Cultureel Erfgoed                                                                                                                        |            |        |
| 0 Rijk                                                                         | Afd. Ruimte Dir. Ontwikkeling<br>Dhr. drs. E. Peters<br>Postbus 90156<br>4800 RH Breda<br>Tel. 076 - 529 94 68<br>fjc.peters@breda.nl           |            |        |

| Toetsing |                                                                                                                                                                                     |  |  |
|----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
|          | Gemeente Breda<br>Bureau Cultureel Erfgoed<br>Afd. Ruimte Dir. Ontwikkeling<br>Dhr. drs. E. Peters<br>Postbus 90156<br>4800 RH Breda<br>Tel. 076 - 529 94 68<br>fjc.peters@breda.nl |  |  |

## Inhoud

|                                                                      |    |
|----------------------------------------------------------------------|----|
| Inhoud.....                                                          | 3  |
| 1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS ONDERZOEKSGBIED .....                    | 5  |
| 2. AANLEIDING EN MOTIVERING VAN HET ONDERZOEK .....                  | 5  |
| 3. EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK.....                                  | 6  |
| 4. ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING.....                                   | 8  |
| 4.1 Regionale archeologische en cultuurlandschappelijke context..... | 8  |
| 4.2 Aard en ouderdom van de vindplaatsen .....                       | 8  |
| 4.3 Begrenzing en oppervlakte van de vindplaatsen .....              | 9  |
| 4.4 Structuren en sporen.....                                        | 9  |
| 4.6 Organische artefacten .....                                      | 9  |
| 4.7 Archeozoölogische en botanische resten.....                      | 9  |
| 4.8 Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen .....      | 9  |
| 4.9 Gaafheid en conservering .....                                   | 10 |
| 5. DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING .....                               | 10 |
| 5.1 Doelstelling .....                                               | 10 |
| 5.2 Relatie met NOaA en/of andere onderzoekskaders .....             | 10 |
| 5.3 Vraagstelling.....                                               | 11 |
| 5.4 Onderzoeksvragen.....                                            | 11 |
| 6. METHODEN EN TECHNIEKEN .....                                      | 12 |
| 6.1 Methoden en technieken.....                                      | 12 |
| 6.2 Strategie.....                                                   | 13 |
| 6.3 Omgang kwetsbaar vondstmateriaal .....                           | 14 |
| 6.3 Structuren en grondsporen .....                                  | 14 |
| 6.4 Aardwetenschappelijk onderzoek.....                              | 15 |
| 6.5 Anorganische artefacten .....                                    | 15 |
| 6.6 Organische artefacten .....                                      | 15 |
| 6.7 Archeozoölogische en -botanische resten .....                    | 15 |
| 6.8 Overige resten .....                                             | 16 |
| 6.9 Dateringstechnieken .....                                        | 16 |
| 6.10 Beperkingen .....                                               | 16 |
| 7. UITWERKING EN CONSERVERING .....                                  | 16 |
| 7.1 Structuren, grondsporen, vondstspredingen.....                   | 16 |
| 7.2 Analyse aardwetenschappelijke gegevens.....                      | 16 |
| 7.3 Anorganische artefacten .....                                    | 16 |

|                                                                         |    |
|-------------------------------------------------------------------------|----|
| 7.4 Organische artefacten .....                                         | 17 |
| 7.5 Archeozoologische en -botanische resten .....                       | 17 |
| 7.6 Beeldrapportage .....                                               | 17 |
| 8. (De)selectie en conservering .....                                   | 17 |
| 8.1 Selectie materiaal voor uitwerking .....                            | 17 |
| 8.2 Selectie materiaal voor deponering en verwijdering .....            | 18 |
| 8.3 Selectie materiaal voor conservering .....                          | 18 |
| 9. DEPONERING.....                                                      | 19 |
| 9.1 Eisen betreffende depot .....                                       | 19 |
| 9.2 Te leveren product .....                                            | 19 |
| 10. RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN.....                           | 20 |
| 10.1 Personele randvoorwaarden .....                                    | 20 |
| 10.2 Overlegmomenten .....                                              | 20 |
| 10.4 Overige randvoorwaarden en aanvullende eisen.....                  | 21 |
| 11. WIJZIGINGEN & AFWIJKINGEN T.O.V. HET PVE.....                       | 22 |
| 11.1 Wijzigingen tijdens het veldwerk .....                             | 22 |
| 11.2 Belangrijke wijzigingen.....                                       | 22 |
| 11.3 Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk ..... | 22 |
| LITERATUUR EN BIJLAGEN .....                                            | 23 |
| Bijlage 1 bij het PvE: Lijst met te verwachten aantallen .....          | 24 |

## 1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS ONDERZOEKSGBIED

|                              |                                                                                                           |
|------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Projectnaam                  | Ginnekenstraat 30-32 te Breda                                                                             |
| Provincie                    | Noord-Brabant                                                                                             |
| Gemeente                     | Breda                                                                                                     |
| Plaats                       | Breda                                                                                                     |
| Toponiem                     | Ginnekenstraat 30-32                                                                                      |
| Kaartbladnummer              | 44D                                                                                                       |
| x,y-coördinaten              | 194352/46973                                                                                              |
| CMA/AMK-status               | Terrein van hoge archeologische waarde: nederzetting met stedelijk karakter Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd |
| Archis-monumentnummer        | 16798                                                                                                     |
| Archis-waarnemingsnummer     | Er zijn geen waarnemingen binnen het onderzoeksgebied geregistreerd.                                      |
| Oppervlakte onderzoeksgebied | Ca. 1500 m <sup>2</sup>                                                                                   |
| Huidig grondgebruik          | Grotendeels bebouwd, deels bestrate plaats                                                                |

## 2. AANLEIDING EN MOTIVERING VAN HET ONDERZOEK

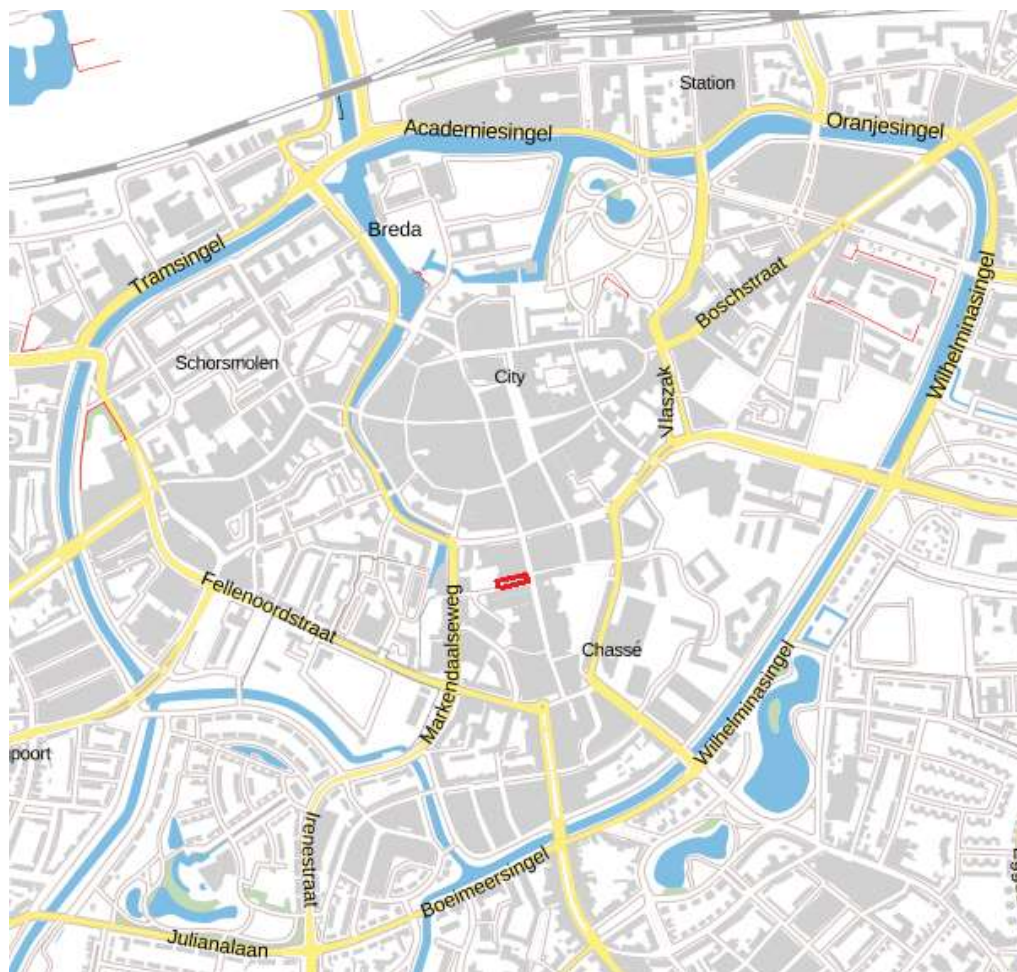
De aanleiding voor het onderzoek vormt de sloop van de bestaande bebouwing, gevolgd door nieuwbouw ter plekke van Ginnekenstraat 30-32 Te Breda. Hiertoe is een omgevingsvergunning vereist. Onderdeel voor het verkrijgen van deze vergunning vormt het aspect archeologie. De sloop en de nieuwbouw kunnen leiden tot een onevenredige aantasting van aanwezige archeologische waarden. Op basis van het bestemmingsplan dient archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden om aan te tonen dat eventueel aanwezige archeologische waarden niet onevenredig worden of kunnen worden geschaad door de geplande bouwactiviteiten. Het plangebied ligt op de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Breda in een 'gebied met behoudenswaardige archeologische resten'. In dit gebied zijn 'bodemingrepen in principe niet toegestaan; indien een ingreep dieper gaat dan 0,30 m-mv is een aanlegvergunning verplicht. Het college van B&W stelt de bepalingen in de aanlegvergunning vast. Het principe 'de verstoorder betaalt' is van toepassing'

In november 2017 heeft Laagland Archeologie een bureauonderzoek uitgevoerd op basis

waarvan er een gespecificeerd archeologische verwachtingsmodel is opgesteld. Op basis van het bureauonderzoek bestaat een grote kans op de aanwezigheid van behoudenswaardige archeologische resten in de ondergrond van het plangebied. De geplande bodemingrepen zullen naar verwachting leiden tot een aantasting van het bodemarchief. Deze aantasting door sloop lijkt van beperkte omvang. Op basis hiervan heeft Laagland Archeologie geadviseerd na de verwijdering van bovengrondse delen van de bestaande bebouwing de sloop van ondergrondse delen onder archeologische begeleiding te laten plaatsvinden om aantasting van het bodemarchief te voorkomen. Daarbij kan tevens een indruk verkregen worden van de archeologische waarden die door de aanleg van de nieuwe bebouwing worden bedreigd. Geadviseerd is vervolgens om ter plaatse van het nieuwbouwvlak over de gehele lengte één of meerdere proefsleuven te graven om het archeologische verwachtingsmodel te toetsen en te kunnen beoordelen of er bij het uitgraven van de bouwput een opgraving noodzakelijk is. Op basis van de bevindingen uit de proefsleuf kan vervolgens door het bevoegd gezag worden besloten of er een opgraving nodig is bij het uitgraven van de bouwput, danwel het archeologisch onderzoek na het proefsleufonderzoek beëindigd is.

### 3. EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK

|                       |                                                                                                                            |
|-----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Soort onderzoek       | Bureauonderzoek                                                                                                            |
| Uitvoerder            | Laagland Archeologie                                                                                                       |
| Uitvoeringsperiode    | November 2017                                                                                                              |
| Rapportage            | T.A. Spitzers, 2017. Bureauonderzoek Ginnekenstraat 30-32 te Breda, gemeente Breda (NBr). Laagland Archeologie Rapport 120 |
| Vondsten/documentatie | -                                                                                                                          |



*Afbeelding 1. Ligging van het plangebied*



*Afbeelding 2. De begrenzing van het plangebied*

## 4. ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

### *4.1 Regionale archeologische en cultuurlandschappelijke context*

#### *Geologie, geomorfologie en bodem:*

Het plangebied ligt in de historische stadskern van Breda. Deze is 500 meter ten noorden van het plangebied ontstaan aan de oever van de Mark op een gunstige oversteekplaats voor een doorgaande oost-westroute over land: op de meest noordelijke locatie waar de oostoever met droge voeten te bereiken was en ten noorden van de samenvloeiing van de Mark met de Gampel/Aa of Weerij. Het plangebied zelf ligt op de flank van een grote noord-zuid georiënteerde dekzandhoogte langs de oostoever van de Mark. Op de landschapsreconstructie ligt het plangebied grotendeels over de volle breedte van een smalle strook 'lage zandgrond' tussen een 'lage zandrug' in het oosten (ter hoogte van de Ginnekenstraat) en de beemden in het Markdal in het westen. Het deels onbebouwde achterterrein wordt op deze kaart tot de 'beemden' gerekend. Beemden zijn graslandpercelen in een beekdal. Dertig meter westelijk van het plangebied stroomde in de 18<sup>e</sup> eeuw de oostelijke van twee Mark-takken rond een eiland.

Het huidige maaiveldniveau loopt vanaf de Ginnekenstraat tot het westeinde van het plangebied ca. 0,8 meter af.

#### *Historische geografie, geschiedenis en landschap:*

Voor een uitgebreide omschrijving van de historische geografie en geschiedenis wordt hier verwezen naar het rapport van het bureauonderzoek. De archeologische verwachting wordt hieronder beknopt weergegeven.

### *4.2 Aard en ouderdom van de vindplaatsen*

Het plangebied maakt deel uit van een nederzetting van stedelijke aard uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd.

In de late middeleeuwen maakte het plangebied deel uit van een voorstedelijk bebouwingslint buiten de stadsomwalling langs de Ginnekenstraat. Bewoningssporen kunnen in principe teruggaan tot de 12<sup>e</sup> eeuw, toen de Ginnekenstraat als verbindingroute fungeerde voor noordelijker gelegen prestedelijke kernen. Vermoedelijk is het bebouwingslint ontstaan in de 14<sup>e</sup> eeuw na de aanleg van de stadsomwalling. In de 16<sup>e</sup> eeuw kwam plangebied binnen de stedelijke vestingwerken te liggen en ontwikkelde zich vóór 1625 eveneens stedelijke bebouwing langs de Bleekstraat. Sporen uit oudere perioden zijn niet uitgesloten.

#### ***4.3 Begrenzing en oppervlakte van de vindplaatsen***

In de middeleeuwen maakte het plangebied deel uit van een bebouwingslint langs de Ginnekenstraat, met achtererven die tot buiten de westgrens van het plangebied doorgelopen kunnen hebben. In de Nieuwe tijd maakte het plangebied deel uit van de omwalde stad die aan alle zijde tot buiten het plangebied reikte. In deze tijd concentreerde de bebouwing zich niet alleen langs de Ginnekenstraat maar ook langs de Bleekstraat in de zuidelijke helft van het plangebied. Vanaf de 18<sup>e</sup> of vroege 19<sup>e</sup> eeuw is overal in het plangebied bebouwing te verwachten.

#### ***4.4 Structuren en sporen***

Aan de zijde van de Ginnekenstraat is een antropogeen lagenpakket te verwachten bestaand uit ophogings- en egalisatielagen, vloerlagen van leem, plavuizen of bakstenen, brandlagen, haardplaatsen, looplagen en eventueel prestedelijke akkerlagen. Verspreid over het terrein is baksteenmuurwerk te verwachten, alsmede waterputten, beerputten, afvalkuilen en kuilen voor andere doelen. Ook kunnen overblijfselen van ambachtelijke activiteiten van onder meer bierbrouwerij voorkomen, zoals eest- en brouw-ovens.

#### ***4.5 Anorganische artefacten***

Te verwachten is een redelijk hoge dichtheid aan aardewerk, glas, metaal, bouwkeramiek en eventueel natuursteen uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd.

#### ***4.6 Organische artefacten***

Organische artefacten van leer, zoals schoeisel, hout en bot kunnen in beerputten, mestlagen en sporen onder de waterspiegel voorkomen. De kans daarop binnen de bedreigde en te onderzoeken delen van de bodem is beperkt.

#### ***4.7 Archeozoölogische en botanische resten***

In diepere grondsporen in de grondwaterzone kunnen macrobotanische resten worden verwacht. De kans daarop binnen de bedreigde en te onderzoeken delen van de bodem is beperkt. Dierlijk botmateriaal is te verwachten in humeuze antropogene lagen. Gelet op de nabijheid van een pestkapel is het voorkomen van menselijk botmateriaal niet uitgesloten.

#### ***4.8 Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen***

Aan de zijde van de Ginnekenstraat is een antropogeen lagenpakket te verwachten met een dikte tussen één en twee meter. Daarin zijn in principe direct onder het maaiveld dan wel recente verstoringen archeologische resten te verwachten. Onder dit pakket zijn sporen in de top van de C-horizont te verwachten. Naar het westen toe kan de dikte van het antropogene lagenpakket toenemen ondanks de daling van het huidige maaiveld.

#### **4.9 Gaafheid en conservering**

Ter plekke van de kelder langs de Ginnekenstraat zijn resten van alle voorgaande bebouwing hoogstwaarschijnlijk volledig verdwenen. Er is een kleine kans dat van diepe sporen zoals waterputten het onderste deel bewaard is gebleven. Onder het overige deel van de huidige bebouwing is de bodem waarschijnlijk minstens tot 50 à 80 cm onder de huidige vloer volledig verstoord, langs de randen tot ruim een meter. Plaatselijk zijn diepere verstoringen te verwachten, bijvoorbeeld ter plekke van de olietank en riolen en beerputten uit de 20<sup>e</sup> eeuw. Het bodemarchief onder de onbebouwde gedeelten is vermoedelijk nauwelijks verstoord in de 2<sup>e</sup> helft van de 20<sup>e</sup> eeuw. Het in boringen vastgestelde schone zand onder de open plaats kan zijn opgebracht.

Van het huis op de hoek van de Ginnekenstraat 32 met de Bleekstraat en eventuele voorgangers zullen nagenoeg alle resten verdwenen zijn. Van het huis op het noordelijke perceel en eventuele voorgangers kunnen resten van de achterhelft bewaard gebleven zijn. Resten van de bebouwing langs de Bleekstraat en op het achtererf van Ginnekenstraat 30, evenals andere sporen kunnen onder de bestaande bebouwing en de onbebouwde gedeelten bewaard gebleven zijn.

In humeuze ophogings- en nederzettinglagen en in beerputten kunnen metaal- en botresten redelijk tot goed geconserveerd zijn. In natte bodemcondities onder de waterspiegel is een goede conservering van organische resten te verwachten. Deze zijn vooral te verwachten in het lagere westeinde van het plangebied en elders in diepere sporen.

### **5. DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING**

#### **5.1 Doelstelling**

Het onderzoek heeft tot doel om het archeologische verwachtingsmodel te toetsen en vast te stellen in hoeverre de voorgenomen bodemingrepen eventueel aanwezige behoudenswaardige archeologische resten met verstoring bedreigen. Een eventuele doorstart naar een opgraving heeft tot doel het documenteren van gegevens en het veiligstellen van vondsten en monsters om daarmee informatie te behouden die van belang is voor de kennisvorming over het verleden.

#### **5.2 Relatie met NOaA en/of andere onderzoekskaders**

De gemeente Breda heeft geen specifieke onderzoeksagenda en in de NOaA 2.0 zijn geen onderzoeksvragen opgenomen die relevant zijn voor de onderhavige situatie van een 'voorstad' of 'eind'.

### 5.3 Vraagstelling

De vraagstelling richt zich op de functie en ontwikkeling van de 'einden' als voorstedelijke bebouwingslinten langs uitvalswegen buiten de stadswallen, die ook in andere Brabantse steden worden aangetroffen.

### 5.4 Onderzoeksvragen

Algemeen (bij het IVO-P)

1. Wat is de omvang van de verstoringen van het archeologisch relevante bodemarchief in relatie tot de omvang van de te verwachten bodemverstoring bij de geplande ingrepen?
2. Wat is de aard, omvang, kwaliteit en verloop van de archeologische resten in dat deel van het bodemarchief dat met verstoring wordt bedreigd?
3. Wat kan er gezegd worden over de aard en de datering van de bebouwing in de verschillende delen van het plangebied en in welke perioden breidde de bebouwing zich uit over welke delen van het plangebied?
4. Wat kan er gezegd worden over de aard en datering van de overige sporen en de spreiding daarvan over de verschillende delen van het plangebied?
5. Wat kan er gezegd worden over de functie van de aangetroffen gebouwen of gebouwdelen?
6. Welke aanwijzingen voor of resten van ambachtelijke activiteiten binnen of in de omgeving van het plangebied zijn er; wat is hun aard, datering en spreiding over de verschillende delen van het plangebied?
7. Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?.
8. Wat kan er gezegd worden over de ontstaansperiode van het bebouwingslint langs de Ginnekenstraat en de latere ontwikkeling naar de achtererven?
9. Wat kan er gezegd worden over het ontstaan, de functie en de ontwikkeling van de Bleekstraat en de daarlangs gelegen bebouwing?
10. In hoeverre kunnen de resultaten gekoppeld worden aan historisch kaartmateriaal?
11. Wat kan dit onderzoek zeggen over de archeologische potentie van de omgeving?

Aanvullend (bij een doorstart naar een opgraving)

12. Wat kan er gezegd worden over de materiële cultuur (o.m. de inrichting van de huizen) de bestaansmiddelen en de sociale status van de bewoners in de verschillende perioden en delen van het plangebied aan de hand van de vondsten en structuren?
13. Wat kan er gezegd worden over de voedsleconomie (landbouw/ veeteelt/handel) en het leefpatroon van de bewoners in de diverse fasen aan de hand van dierlijke en botanische resten en eventueel andere vondsten?)
14. Wat kan er gezegd worden over de bouwwijze van de aangetroffen gebouwen, zoals de gebruikte bouwtechnieken en materialen?

## 6. METHODEN EN TECHNIEKEN

### 6.1 Methoden en technieken

Het veldwerk wordt uitgevoerd conform het Handboek Archeologie Breda – Veldwerkhandleiding en het Protocol ten behoeve van het digitaliseren van veldtekeningen van de Stichting QLC en Interris.

Bij muurwerk van vóór 1850 wordt van de bovenzijde, van de onderzijde en van iedere versnijding de hoogte vastgelegd aan het begin en het eind van de betreffende muur, alsmede op hoeken en/of aanhechtingen. Bouwkundige details zoals reparaties, faseringen en hoekoplossingen worden vastgelegd op tekening en middels een foto. Waar mogelijk worden insteken van muurwerk gedocumenteerd door profielen of coupes haaks op het muurwerk. Per bouwfase wordt het baksteenmateriaal en de mortel beschreven, wordt van twee tot vijf bakstenen een steenformaat genomen, het metselverband beschreven en indien mogelijk een vijf- of tienlagenmaat genomen. Ook wordt de relatie met aangrenzend muurwerk vastgelegd. Bij jonger muurwerk volstaat het vastleggen van de ligging en een onderbouwing van de datering.

Eventueel aanwezige cultuurlagen ouder dan de 20<sup>e</sup> eeuw moeten doorzocht worden op vondstmateriaal. Dit dient te gebeuren door het voorzichtig machinaal afgraven in laagjes van 5 cm.

Vondstmateriaal uit sporen dienen ook zo mogelijk per laag verzameld te worden. Vondsten worden in het vlak verder in vakken van 5x5 m verzameld. Voor de selectie van het vondstmateriaal wordt verwezen naar KNA 4.0 specificatie PS06, bijlage 1: *Tabel 1: Selectie Fase 1 In het veld, bij proefsleuvenonderzoek en opgraven.*

#### Sloten en greppels.

Sloten en greppels dienen, vooral bij onderlinge oversnijdingen onderzocht te worden op relatieve ouderdom door middel van gerichte couperingen. Verder dienen deze doorgespit te worden om daterend vondstmateriaal te verzamelen.

Waterputten en beerputten dienen geheel stratigrafisch onderzocht worden, waarbij de vondsten per laag verzameld moeten worden. Elke laag dient ook bemonsterd te worden ten behoeve van macroresten onderzoek. Wanneer in de kern van de waterput sprake is van meerdere lagen die duiden op een langzame opvulling, dienen ook pollenmonsters genomen te worden. NB: indien het zich bijvoorbeeld aan de hand van een boring laat aanzien dat er

een vrij homogene vulling aanwezig is, dan kan het een optie zijn om deze in zijn geheel in een 'big-bag' te scheppen en in een later stadium uit te zeven.

Grote kuilen mogen machinaal worden gecoupeerd, rekening houdend met eventueel aanwezige meerdere vullingen, waarna de grond per vulling wordt nagezocht op vondsten. In Apeldoorn zijn nog weinig beerputten gevonden. Wel waterputten die gevuld zijn met afval en ook afvalkuilen. Daarom grote kuilen (zie onder) met veel afval behandelen als beerput.

Structuren moeten (binnen het op te graven gebied) volledig vrijgelegd worden. Alle sporen van één structuur dienen in dezelfde richting gecoupeerd te worden.

Monsters. Waar mogelijk en relevant voor de onderzoeksvragen worden monsters genomen dendrochronologische dateringen en voor botanisch onderzoek. Indien archeozoologische resten worden aangetroffen worden deze volledig geborgen en wordt niet volstaan met het nemen van een monster.

Vlakken Deze dienen te worden getekend en gefotografeerd. Vlakhoogtes worden gedocumenteerd in een grid van 5 bij 5 meter. Bij afwezigheid van sporen worden vondsten verzameld in vakken van 2x5 m. Uit sporen worden vondsten per spoor en eventueel per vulling verzameld. Bij het vlaksgewijs verdiepen wordt de bovengrond afgegraven tot op het eerste leesbare vlak zodat de eventueel aanwezige grondsporen duidelijk zichtbaar worden. Tijdens het afgraven van de bovengrond zal wel aandacht moeten worden besteed aan het eerder zichtbaar worden van sporen en vondsten. Al dergelijke vondsten en sporen dienen dan te worden gedocumenteerd voordat verder wordt gegraven naar een mogelijk dieper sporenvlak. Vlakken dienen tijdens het verdiepen goed te worden afgezocht met een metaaldetector.

In geval van bijzondere vondsten wordt zo snel mogelijk contact opgenomen met de bevoegde overheid en de opdrachtgever.

#### Profielopnames

Indien mogelijk en relevant dienen er profielopnames gemaakt te worden ten behoeve van de archeologische interpretatie van de laagopbouw.

Voor zover in de eisen aan de opgraving in dit PvE niet is voorzien is de KNA versie 4.0 van toepassing.

### **6.2 Strategie**

Bij het verwijderen van funderingen wordt door een archeoloog toezicht gehouden en wordt

zo goed als mogelijk voorkomen dat omliggende grond wordt geroerd, voor zover deze niet in de 20<sup>e</sup> eeuw al verstoord is.

Na het verwijderen van de funderingen worden ter plaatse van het nieuwbouwwak buiten de aanwezige kelder proefsleuven aangelegd volgens het bijgevoegde puttenplan (Bijlage 2). Indien de archeologische sloopbegeleiding of de situatie van het vlak na de verwijdering van de funderingen daartoe aanleiding geeft kan in overleg met het bevoegd gezag worden afgeweken van dit puttenplan. Het puttenplan gaat uit van drie proefsleuven met een breedte van twee meter en een gezamenlijke lengte van 65 meter. Daarmee wordt een oppervlakte van 130 m<sup>2</sup> onderzocht: 8,7 % van het plangebied. Twintig extra m<sup>2</sup> kan naar inzicht van de leidinggevend archeoloog worden ingezet voor plaatselijke uitbreiding van een proefsleuf of waarnemingen buiten de proefsleuven ten dienste van een betere waardering van de met verstoring bedreigde archeologische waarden. De proefsleuven zijn verspreid over de verschillende delen van het terrein met het oog op verwachte verschillen in de gaafheid en aard van de archeologische resten. Proefsleuf 1 met een lengte van 25 meter moet een inzicht verschaffen in de resten van het hoofdhuis aan de Ginnekenstraat 30 en het direct aangrenzende achtererf met achter-aanbouwen. Proefsleuf 2 met een lengte van 15 meter dient ter inventarisatie van de staat van de resten van de bebouwing langs de Bleekstraat en proefsleuf 3 is in het westgedeelte gepland met een lengte van 25 meter over drie terreingedeelten met verschillende conserveringsomstandigheden.

In de sleuven wordt een vlak aangelegd op het eerste sporenniveau. Sporen en muurwerk worden blootgelegd voor zover nodig voor een adequate waardering. Sporen worden alleen gecoupeerd voor zover nodig voor een adequate waardering en datering. Muurwerk van vóór 1850 wordt niet verwijderd. Daar waar geen relevante sporen of muren aanwezig zijn wordt verdiept tot maximaal 20 cm onder het geplande ontgravingsniveau.

Zodra de benodigde informatie voor een adequate waardering van de bedreigde delen van het bodemarchief in het veld verzameld is wordt in een overleg tussen bevoegd gezag, uitvoerder en opdrachtgever besloten of en met welke omvang vervolgonderzoek nodig is. Dit vervolgonderzoek zal worden uitgevoerd conform het BRL-4000 protocol: 4004 Opgraven en onderhavig Programma van Eisen. Het bevoegd gezag kan daarbij om een aanvulling op het Programma van Eisen vragen, dat door deze goedgekeurd dient te worden.

### ***6.3 Omgang kwetsbaar vondstmateriaal***

De omgang met kwetsbaar vondstmateriaal geschied conform de leidraad 'Eerste hulp bij met kwetsbaar Vondstmateriaal' (Carmiggelt en Schulte 2002, Huisman 2006).

### ***6.3 Structuren en grondsporen***

Tijdens het proefsleuvenonderzoek worden sporen alleen gecoupeerd voor zover noodzakelijk voor een adequate waardering en datering (het bepalen van de aard en

datering). Tijdens een eventuele opgraving worden alle sporen gecoupeerd en afgewerkt voor zover zij zich binnen het met verstoring bedreigde deel van de bodem bevinden. Voor zowel het proefsleuvenonderzoek als een eventuele opgraving geldt dat sporen niet dieper dan 25 cm onder het verstoringsniveau worden gecoupeerd en afgewerkt. Bij diepere sporen wordt indien nodig voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen middels een grondboring de diepte en aard van de vulling bepaald. Sporen worden getekend op schaal 1:20 of digitaal ingemeten.

#### **6.4 Aardwetenschappelijk onderzoek**

Voor zover nodig voor de beantwoording van de onderzoeksvragen worden alle profielgedeelten die relevante informatie bevatten voor de beantwoording van de onderzoeksvragen worden gedocumenteerd door middel van foto, tekening en beschrijving. Profielen worden getekend op schaal 1:20. Profielen worden niet dieper doorgezet dan 25 cm onder het verstoringsniveau .

#### **6.5 Anorganische artefacten**

Alle aangetroffen artefacten worden verzameld. Indien er naar bevind van de senior-archeoloog aanleiding is tot een selectie in het veld worden het provinciaal depot en het bevoegd gezag ingelicht.

Van keramisch bouw materiaal wordt van elke soort/type het meest complete of representatieve exemplaar verzameld per structuur/spoor. Tijdens de ontgravingen wordt intensief gebruik gemaakt van een metaaldetector. Metaaldetectorvondsten worden individueel ingemeten en als puntvondst beschreven.

Aangezien er te weinig informatie is om een gefundeerde onderbouwing van de te verwachten vondstaantallen op te stellen, zijn de te verwachten aantallen (op basis van KNA-specificatie PS07) niet in dit PvE opgenomen.

#### **6.6 Organische artefacten**

Grote organische artefacten als bot en hout worden verzameld per laag of spoor. Overige organische artefacten worden, indien aangetroffen, per grondspoor of laag verzameld als monster (algemeen of zadenmonster). Deze worden gezeefd over een maaswijdte aflopend van 4 - 0,25 mm.

#### **6.7 Archeozoologische en -botanische resten**

Zaden, pitten en pollen worden uitsluitend uit gesloten contexten verzameld. Voor aanvang van de bemonstering wordt overleg gepleegd met een specialist. De selectie en uitwerking van monsters geschieden uitsluitend in overleg met de opdrachtgever en de bevoegde overheid die hiervoor een door een specialist opgesteld selectie- en waarderingsrapport ontvangt.

## **6.8 Overige resten**

Deze worden behandeld naar bevind van zaken door de leidinggevend archeoloog, eventueel na overleg met het bevoegd gezag en opdrachtgever.<sup>1</sup> Uitgangspunt vormen altijd de leidraden 'Veldwerk' en 'Eerste hulp bij kwetsbaar Vondstmateriaal' (Carmiggelt & Schulte 2002, Huisman 2006).

## **6.9 Dateringstechnieken**

Alleen dendrochronologische dateringen van eventueel relevante houten bouwdelen kunnen een voldoende nauwkeurige datering geven van bouwwerken of constructies uit de verschillende fasen. Indien deze aanwezig zijn dienen deze meegenomen te worden dan wel ter plaatse bemonsterd te worden.

## **6.10 Beperkingen**

Het onderzoek beperkt zich tot die delen van de bodem die door de aanstaande graafwerkzaamheden met verstoring worden bedreigd. Vlakken worden niet dieper dan 20 cm onder het ontgravingsniveau aangelegd; sporen worden niet dieper dan dertig cm onder het verstoringsniveau gecoupeerd en afgewerkt, profielen niet dieper dan 30 cm doorgezet.

# **7. UITWERKING EN CONSERVERING**

## **7.1 Structuren, grondsporen, vondstspreidingen**

De sporen, structuren en vondsten dienen waar mogelijk te worden gerelateerd aan de horizontale en verticale stratigrafie. Van alle sporen dienen bovendien hoogtematen (in NAP) te worden vermeld (bovenkant spoor en indien mogelijk onderkant spoor). De aangetroffen sporen worden opgenomen in een Alle Sporenkaart en uitsplitst naar periode. De vondsten worden bestudeerd en beschreven door erkende specialisten.

## **7.2 Analyse aardwetenschappelijke gegevens**

Bodemopnames dienen bij voorkeur door een fysisch geograaf te worden uitgewerkt, dan wel door een archeoloog met een goede geologische kennis.

## **7.3 Anorganische artefacten**

Het aardewerk wordt tenminste gedetermineerd op 'bakselniveau' (witbakkend, roodbakkend, majolica etc.) en voor zover mogelijk op type. IJzerconcreties waarbij de aard

---

<sup>1</sup>Indien de beslissing gevolgen heeft voor het inhoudelijk resultaat van het onderzoek en/of extra kosten voor veldwerk, uitwerking en/of rapportage met zich meebrengt

van het object niet kan worden vastgesteld worden geröntgend, waarna een selectie wordt gemaakt voor te beschrijven en conserveren voorwerpen. De selectie wordt voorgelegd aan de bevoegde overheid waarna gezamenlijk een keuze wordt gemaakt welke voorwerpen voor nadere uitwerking in aanmerking komen.

#### **7.4 Organische artefacten**

Organische artefacten worden voor zover zij te verwachten zijn in diepere sporen onder de grondwaterspiegel of in verkoolde toestand in ieder geval geconserveerd en, zo mogelijk, gedetermineerd.

#### **7.5 Archeozoölogische en -botanische resten**

Indien deze verzameld zijn, worden enkele monsters voor (on)verkoolde zaden en/of pollen gescand om de kwaliteit en kwantiteit van het materiaal te beoordelen. De resultaten van de scan worden voorgelegd aan de bevoegde overheid die vervolgens bepaald of het materiaal moet worden uitgewerkt. De (eventuele) uitwerking vindt plaats door erkende specialisten

#### **7.6 Beeldrapportage**

Bij de uitwerking wordt digitaal kaartmateriaal gemaakt (locatiekaart, puttenkaart, sporenkaart, eventueel verspreidingskaarten van het vondstmateriaal, overzicht stratigrafie/profielen). Kenmerkende, goed dateerbare objecten dienen te worden gefotografeerd en indien relevant getekend. Er worden foto's en tekeningen gebruikt ter ondersteuning van de tekst.

## **8. (DE)SELECTIE EN CONSERVERING**

### **8.1 Selectie materiaal voor uitwerking**

Het verzamelde materiaal ondergaat een primaire vondstverwerking (wassen, uitsplitsen, tellen en wegen per vondstcategorie per vondstnummer).

De uitwerking geschiedt op basis van een evaluatierapport dat opgesteld wordt door de opgravende instantie. Dit verschaft een (zo bondig mogelijke) eerste indruk van de veldbevindingen en een gekwalificeerd en een gekwantificeerd uitwerkingsvoorstel (wat en hoeveel van de vondsten en welke monsters worden uitgewerkt, en waarom). Hierin is ook een overzicht opgenomen van de aantallen vondsten per materiaalcategorie en van de monsters (zie 8.2 en 8.3 voor een (de)selectie-voorstel en een conserveringsvoorstel, die ook deel uitmaken van het evaluatierapport).

In het evaluatierapport wordt ook geëvalueerd in welke mate de onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden en of gewijzigde of aanvullende onderzoeksvragen en eisen aan

de uitwerking opgesteld moeten worden (bv bij vondst van onverwacht complextype)

Het evaluatierapport wordt uiterlijk 6 weken na het einde van het veldwerk aangeleverd. De opdrachtgever ontvangt het evaluatierapport ter kennisgeving. Over inhoudelijke aspecten beslist de bevoegde overheid (gemeente); over andere aspecten die de vondsten aangaan, beslist de eigenaar van de vondsten/depothouder (de provincie).

Indien geen of nauwelijks sporen en/of vondsten worden gedaan, kan na schriftelijke toestemming van de bevoegde overheid en de eigenaar van de vondsten afgezien worden van een evaluatierapport.

### ***8.2 Selectie materiaal voor deponering en verwijdering***

In het evaluatierapport wordt door de opgravende instantie aangegeven of en welke vondsten en monsters waarom in aanmerking komen voor eventuele deselectie (selectieadvies conform OS11; onderdeel van het evaluatierapport). Dit wordt voorgelegd aan de eigenaar van de vondsten (depothouder). Deze neemt vervolgens een beslissing hierover. Pas na goedkeuring van het selectierapport door de depothouder mogen deze vondsten en monsters op controleerbare wijze verwijderd worden. Zie ook KNA-specificatie PS06. De overige vondsten worden aangeleverd aan het depot (zie 9.1).

### ***8.3 Selectie materiaal voor conservering***

De vondsten dienen in eerste instantie gestabiliseerd te worden in de staat waarin ze gevonden zijn. Alle geselecteerde kwetsbare vondsten (zie 8.2) moeten geconserveerd worden aangeleverd aan het archeologisch depot.

Indien naar het oordeel van de opgravende instantie sprake is van vondsten die geconserveerd moeten worden, wordt voor de betreffende vondsten een conserveringsvoorstel gedaan (welke vondsten, waarom, en met welke methode te conserveren), als onderdeel van het evaluatierapport. De eigenaar van de vondsten/depothouder beslist hierover. In het samen met de geconserveerde vondsten te overleggen conserveringsrapport wordt vastgelegd welke vondsten op welke wijze en met welke middelen zijn geconserveerd.

Ten behoeve van de conservering dient een stelpost van € 750,00 opgenomen te worden. Zie de KNA 3.3 protocol 4001, p.3 voor de definitie van de reservering/stelpost: "indien de som van de uitgaven die ten laste van deze post worden gedaan, hoger of lager blijken te zijn dan het bedrag van de stelpost, zal die afwijking worden verrekend."

Over het gebruik van deze stelpost beslist de eigenaar van de vondsten/depothouder (de provinciaal archeoloog). Hierbij wordt terughoudendheid betracht. Het komt zeer regelmatig voor dat deze reservering/stelpost niet aangesproken hoeft te worden.

## 9. DEPONERING

### 9.1 Eisen betreffende depot

De vondsten worden binnen de wettelijke termijn van twee jaar na afronding van het onderzoek gedeponeerd in het provinciaal depot, volgens de eisen van het depot.

### 9.2 Te leveren product

Eindproduct is een rapport volgens KNA-specificatie. Bij het eindproduct hoort een bewijs (af te geven

door de ontvangende instantie) van overdracht van vondsten en documentatie

*(Deel)producten:*

De volgende producten dienen minimaal geleverd te worden:

- De noodzaak tot een voorstel voor dateringen, conservatie en dergelijke wordt aan de hand van het evaluatierapport na afloop van het veldwerk bepaald door de bevoegde overheid.
- Conceptrapportage
- Ter deponing gereed gemaakte vondsten en onderzoeksdocumentatie
- Eindproduct is een rapport volgens KNA-specificatie OS 15, en de bepalingen in dit PvE.
- Een bewijs (af te geven door de ontvangende instantie) van overdracht van vondsten en documentatie.

*Inhoud eindrapport:*

Het rapport bevat ten minste de volgende onderdelen:

- Toegepaste onderzoeksmethode
- Relevant eerder onderzoek in de directe omgeving.
- Hoofdstuk "Sporen en Structuren"; in dit hoofdstuk dienen, naast een bespreking van de belangrijkste sporen, alle aangetroffen structuren individueel besproken en afgebeeld te worden,
- Hoofdstuk "Vondsten" met bijdragen van specialisten,
- Hoofdstuk "Synthese" met daarin terugkoppeling naar eerder onderzoek,
- Een systematische beantwoording van de onderzoeksvragen,
- Sporen- en vondstenlijst,
- Relevant historisch kaartmateriaal,
- Gegevensbestanden van de geanalyseerde monsters,
- Sporenkaart.

*Versijning en oplaag eindrapport:*

Het rapport wordt door de uitvoerder uitgegeven als KNA-standaardrapport. Er worden tenminste rapporten beschikbaar gesteld aan de RCE en het provinciaal depot. De definitieve versie verschijnt pas na verwerking van de op- en aanmerkingen van het bevoegd gezag en de opdrachtgever op het conceptrapport. Conceptversies van het rapport worden aan het bevoegd gezag ter beoordeling desgewenst aangeleverd in Word-format. De eindversie van het rapport wordt uitsluitende digitaal in Pdf-formaat aangeleverd.

## 10. RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN

### 10.1 Personele randvoorwaarden

Het onderzoek moet door een adequaat bezet veldteam uitgevoerd worden. Het veldteam bestaat uit een gekwalificeerd senior KNA-archeoloog met een gedegen kennis van en ervaring met stadskernarcheologie van de middeleeuwen en de Nieuwe tijd en veldtechnicus met ervaring in het stadskernonderzoek. Het project dient onder leiding te staan van een Senior-archeoloog.

Zo mogelijk (als het werk dat toelaat) worden ook amateurarcheologen, aangesloten bij een lokale, provinciale of landelijke vereniging, ingeschakeld bij het onderzoek.

### 10.2 Overlegmomenten

- Met de toezichthouder van de gemeente wordt bij aanvang van het proefsleuvenonderzoek een startbespreking gehouden.
- Zodra de benodigde informatie voor een adequate waardering van de bedreigde delen van het bodemarchief in het veld verzameld is wordt in een overleg tussen bevoegd gezag, uitvoerder en opdrachtgever besloten of en met welke omvang vervolgonderzoek nodig is.
- Op basis van het evaluatierapport wordt indien gewenst en na telefonisch of mailcontact bepaalt of er een overleg nodig is vanwege de uitwerking en eventuele monsteranalyses. Indien gewenst kan ook de projectleider namens de opdrachtgever hierbij aanwezig zijn.
- Bij bijzondere vondsten tijdens het veldwerk wordt het provinciaal depot ingelicht en wordt eventueel een veldoverleg met een vertegenwoordiger van het provinciaal depot gehouden. Bij significant grotere vondstaantallen wordt eveneens het provinciaal depot ingelicht. Wanneer de uitvoerder de afwijkingen in de vondsten (hoeveelheden, soorten etc.) t.o.v. het PvE meldt bij de deponhouder (/eigenaar

vondsten), dan dient deze binnen 2 werkdagen, c.q. binnen 48 uur, op werkdagen, vanaf het moment van aantoonbaar melden/persoonlijk contact met/bij de depothouder (/eigenaar vondsten) te reageren t.a.v. wel/niet meenemen (naar tussendepot uitvoerder). Bij de melding dient tevens alle benodigde relevante informatie geleverd te worden op basis waarvan de depothouder (/eigenaar vondsten) een afgewogen beslissing kan nemen. Bij het uitblijven van een reactie van de depothouder (/eigenaar vondsten) binnen de afgesproken termijn mogen de overige partijen beslissen of het materiaal wel of niet uit het veld meegenomen wordt. Logischerwijze wordt het besluit om materiaal wel of niet mee te nemen uit het veld dan genomen door de bevoegde overheid in overleg met de opdrachtgever. In het geval ook de bevoegde overheid geen besluit kan of wil nemen, dan beslist de opdrachtgever. Indien de opdrachtgever de vergunninghouder geen opdracht geeft het materiaal mee te nemen, dan mag de uitvoerder/vergunninghouder zelf beslissen, maar de laatste loopt dan het risico ook zelf de (meer)kosten te moeten dragen.

- Wanneer tijdig wordt gereageerd door de depothouder (/eigenaar vondsten) en een overleg gepland wordt tussen de depothouder (/eigenaar vondsten), de bevoegde overheid en de opdrachtgever, dan geldt er een termijn van 6 weken voor dit overleg en de daaruit voortvloeiende besluitvorming m.b.t. het wel/niet deponeren (en conserveren) van de onverwachte/ onvoorziene vondsten. Deze besluitvorming is leidend voor de vervolgstappen die t.a.v. het vondstmateriaal genomen worden.
- Aan de hand van het evaluatierapport wordt door de depothouder bepaald of er ten aanzien van de conservering en eventuele de-selectie nog nader overleg nodig is.

### ***10.3 Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg en evaluatie***

De projectleider (senior KNA-archeoloog) is verantwoordelijk voor de algehele kwaliteitsbewaking, het toezicht en de verschillende overlegvormen tijdens het veldwerk. Belangrijke bevindingen dienen te worden gemeld bij de bevoegde overheid. Een evaluatiemoment kan worden ingelast indien er sprake is van bijzondere bevindingen tijdens het veldwerk.

### ***10.4 Overige randvoorwaarden en aanvullende eisen***

- Toegankelijkheid, vergunningen, betredingstoestemming, afzettingen, KLIC-meldingen, graafmachine en bereikbaarheid dienen door de opdrachtgever te worden geregeld.
- De start van het veldwerk dient twee weken van te worden gemeld bij de bevoegde overheid.
- Het PvE moet aanwezig zijn op de werklocatie.

## 11. WIJZIGINGEN & AFWIJKINGEN T.O.V. HET PVE

### *11.1 Wijzigingen tijdens het veldwerk*

Indien tijdens het onderzoek vondsten worden gedaan waarvan de omvang, aard of complexiteit niet voorzien was, neemt de senior archeoloog onmiddellijk contact op met de opdrachtgever en de bevoegde overheid.

### *11.2 Belangrijke wijzigingen*

Onderstaande belangrijke wijzigingen worden te allen tijde aantoonbaar voorgelegd aan de opdrachtgever, de bevoegde overheid en de depothouder, vertegenwoordigd door de provinciaal archeoloog. Belangrijke wijzigingen zijn:

- Significante afwijkingen van verwachte vondstmateriaal/vondsten (hoeveelheid, soorten materialen, soorten voorwerpen, type conservering). Denk hierbij bv. aan een grafveld i.p.v. een incidenteel graf, een muntvondst en dergelijke. Of de afwijking inderdaad significant is, wordt door de senior KNA-archeoloog bepaald, die eventueel overleg pleegt met de bevoegde overheid. Wanneer de in het veld aangetroffen vondsten (hoeveelheden, soorten materialen, soorten objecten en/of dateringen en conservering) significant afwijken van het PvE, is overleg nodig tussen bevoegde overheid, opdrachtgever en depothouder (/eigenaar vondsten), op aangeven van de uitvoerder. Deze informeert terstond de eigenaar van de vondsten, de bevoegde overheid en de opdrachtgever, en organiseert het overleg
- Afwijkingen van de archeologische verwachting of het complextype;
- Wijzigingen van de gehanteerde onderzoeksmethode;
- Wijzigingen van de fysieke en/of technische omstandigheden;
- Wijzigingen die (de)selectie en/of conservering van vondsten beïnvloeden;
- Vastleggen overleg- en evaluatiemomenten.

### *11.3 Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk*

- Wijziging van de opdracht ná de evaluatiefase van een archeologische begeleiding is zelden of nooit aan de orde. Iedere vorm van meerwerk en/of wijziging behoeft dan ook specifieke, voorafgaande goedkeuring van de opdrachtgever en het bevoegd gezag.
- De depothouder (/eigenaar vondsten) maakt zijn wensen t.a.v. selectie-deselectie van onvoorziene materiaal kenbaar aan de bevoegde overheid en opdrachtgever. Zo nodig komt ook de omgang met daarmee gemoeide eventuele extra kosten aan bod. De uitvoerder van het onderzoek wordt over de uitkomsten van het overleg geïnformeerd door de bevoegde overheid. Zo nodig informeert de depothouder (/eigenaar vondsten)

tevens de depotbeheerder.

- Wijzigingen die (de)selectie en conservering vondsten beïnvloeden.

#### 14.4 Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering

Na de vaststelling van het evaluatierapport wordt de uitwerking conform het PvE en het Evaluatierapport uitgevoerd. Indien de in het evaluatie rapport genoemde en daarna gewaardeerde materialen na advies van de conserverings- en materiaalspecialist als nog voor de-selectie in aanmerking komen wordt dit advies met het provinciaal depot besproken. Het provinciaal depot beslist in dat geval over de eventuele de-selectie.

## LITERATUUR EN BIJLAGEN

ARCHIS III, archeologische database voor Nederland. [www.archis2.archis.nl](http://www.archis2.archis.nl)

Carmiggelt, A. & P. Schulte (red.), 2002. *Veldhandleiding Archeologie* (SIKB-leidraad 1, [www.sikb.nl](http://www.sikb.nl))

CCvD/SIKB, 2016. *Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse archeologie, versie 4.0*, [www.sikb.nl](http://www.sikb.nl).

Huisman, D.J., 2006. *Leidraad Eerste hulp bij Kwetsbaar Vondstmateriaal*. (SIKB-leidraad, [www.sikb.nl](http://www.sikb.nl))

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Spitzers, T.A., 2017. Bureauonderzoek Ginnekenstraat 30-32 te Breda, gemeente Breda (NBr). Laagland Archeologie Rapport 120

## Bijlage 1: Lijst met te verwachten aantallen

(zie ook de referentietabellen PS07)

| Onderzoek                                         | Verwachting                    |
|---------------------------------------------------|--------------------------------|
|                                                   |                                |
| <b>Omvang</b>                                     | <b>1500 m<sup>2</sup></b>      |
|                                                   |                                |
| <b>Vondstcategorie</b>                            | <b>Verwachte aantallen (N)</b> |
| Aardewerk                                         | 200                            |
| Bouwmateriaal                                     | 30                             |
| Metaal (ferro)                                    | 10                             |
| Metaal (non-ferro)                                | 10                             |
| Slakmateriaal                                     | 5                              |
| Vuursteen                                         | -                              |
| Overig natuursteen                                | 5                              |
| Glas                                              | 50                             |
| Menselijk botmateriaal onverbrand                 |                                |
| Menselijk botmateriaal verbrand                   |                                |
| Dierlijk botmateriaal                             | 50                             |
| Visresten (handverzameld)                         |                                |
| Schelpen                                          |                                |
| Hout                                              |                                |
| Houtskool(monsters)                               |                                |
| Textiel                                           |                                |
| Leer                                              |                                |
| Submoderne materialen                             | 5                              |
|                                                   |                                |
| <b>Monstername</b>                                | <b>Verwachte aantallen (N)</b> |
| Algemeen biologisch monster (ABM)                 | 3                              |
| Algemeen zeefmonster (AZM)                        | 3                              |
| Pollen, diatomeeën en andere microfossielen       |                                |
| Monsters voor anorganisch chemisch onderzoek      |                                |
| Monsters voor micromorfologisch onderzoek         |                                |
| Monsters voor luminescentiedatering (OSL)         |                                |
| Monsters voor koolstofdatering ( <sup>14</sup> C) |                                |
| Vismonsters                                       |                                |
| DNA                                               |                                |
| Dendrochronologisch monster                       | 2                              |

## *Bijlage 2: Puttenplan proefsleuven*

